

---

vallomás – expressz, ajánlva

BALLA GYULA

Mikor újraolvastam e bemutatkozást, akkor láttam, hogy magam helyett ma g u n k r ó l beszéltem. Meg is akasztott rögtön a kérdés: szerény volnék, s azért a többes, vagy nem tudok másként, csak közösségekben gondolkodni? A kisebbségi tudat adott így hírt magáról?

Komolyan-tréfásan azt szokták mondani, hogy egy mozdulattal — el tetszett találni, legyintésre gondolnak! — nemcsak irodalmunk múltjáról, de jelenéről is majd mindent el lehet mondani. „Vigasztalásul” még azt is hozzátesszük: „irodalmi családfámat” — a kárpátukrajnai magyar literatúrát — előkelőbb helyeken jobb nem is emlegetni. Tudom, az előítéletek nem gyógyíthatók ráolvasással, pedig nincs ostobább dolog, mint a „beszélj irodalmatokról, megmondom, ki vagy” elve, amely inkább minősíti a megítélőt, mint a megítéltet.

Igaz, nincsenek élő klasszikusaink, igaz, irodalmunk sokáig bonvivánként lavírozott a hamleti mélységek fölött — csinos bukássorozat lett a vége. De aki most hajol közelebb hozzánk, láthatja, hogy az önmagával és a világgal való szembesülés közepette irodalmunk értékrendje alaposan megváltozott. A költői képzelet is szabadulni igyekszik fölös nehezekeitől. Hogy mindez nem jelentett eddig folyamatos értékgyarapodást, azt talán az is magyarázza, hogy az írói-költői teljesítmények magzatállapota sokszor bizonytalan időre kitolódik. Ez esetben is erről lehet szó.

A kisebbségi irodalmak felszabadulást követő eszmélési időszaka nem egyidőben, más-más módon kezdődött, így lefolyása is különböző volt. Irodalmunk nagy-nagy fáziskésését többek között az is magyarázza, hogy míg másutt már rég áttértek a „nagyüzemi” módszerre (lapok, folyóiratok alakultak, megőrződött a műfaji változatosság), addig minálunk a „háztáji” jelleg volt az uralkodó: szűkös területen a kis „lélekszámú” alkotógárda szinte csak a verscsinálásra összpontosított. A líra rosszul értelmezett időigénytelensége ahhoz vezetett, hogy irodalmunk féloldalassá vált. A sematizmuson kívül ez határozza meg a fel-

szabadulást követő első évtized irodalmi termését. A következő ötös egység az erőgyűjtés korszaka. A hatvanas évek elején-közepén ér véget irodalmunk rövidnadrágos szakasza, ekkortájt válik nagykorúvá.

E botcsinálta, vallomások irodalomtörténetet hadd rekesszem be azok nevével, akikre a HÍD olvasóinak is érdemes odafigyelni. A derékhadból Kovács Vilmosra és Balla Lászlóra. Ők ketten, ha más-más módon is, de lépést tartanak a „mozgó világgal”. Benedek András, Fábian László, Fodor Géza, Füzesi Magda, Zselicki József nevét pedig azért érdemes megjegyezni, mert hihetetlenül fiatalok és minden kitelhet tőlük: minimum az, hogy jó költők-írók lesznek.

Amit magamról vallani érdemesnek tartottam, kódolva bár, biztosan elmondtam. Az életrajzi háttér ezt hivatott aládúcolni.

1948-ban születtem Eszenyben (Ungvári járás) egy istentelenül hideg decemberi napon, alkotmányunk ünnepének közvetlen szomszédságában. Így hát nem csodálható, ha a következő József Attila-strófát a többinél is gyakrabban mormolom magamban: Reménységnek és tulipánnak / kicsikis deszka-alkotmányba / 1905-ben íygen / iktattak be az alkotmányba.

Cipőm, ruhám mindig volt, sohasem éheztem-fáztam: ez volt a gyerekkorom. Még ki se nőttek a játékaimat, következett a tanulás. Máig sem bírtam abbahagyni. Apám megfeneklett álmait beteljesítendő egyetemi polgár lettem; előbb Ungvárott, aztán a pesti bölcsészszékön. Ha az államvizsga-bizottság is úgy akarja, ez évben befejezem tanulmányaimat. Feleségem, másfél éves fiam van — kifulladás látszó álmaim megvalósítója!